Heimskringla.

IV. ár. Nr. 21. | Winnipeg, Man., Canada, 22. mai 1890. | Tölubl. 177.

ALMENNAR FRJETTIR

FRÁ ÚTLÖNDUM.

Byskupar og biblían eiga í sameiningu að afnema þrælaverzlunina í Afríku, segir Caprive kanslari á Þýzkalandi. Svo komst hann að orði á ríkisþinginu í vikunni er leið, í ræðu mikilli um nýlendumál Þjóðverja o. fl. Fyrir þá ræðu fær hann almennt hrós; þykir þar hafa blandað saman, og það aðdáanlega: hermannlegri hreinskilni og kænsku stjórnbragðamannsins. Þessari ræðu hans er lýst alveg gagnstætt hinni fyrstu er hann flutti, þeirri á þingi Prússa. Framkomu hans á þingi er og lýst svo, að hann muni koma fram sínu engu síður en Bismarck, af því að andstæðingar hans geti ekki reitt hann til reiði eins og Bismarck, sem var hætt við að stökkva upp og hreyta gifuryrðum að andstæðingunum. En Caprive er allt af sagður jafn kaldur hvernig sem látið er.—Í ræðunni kvaðst hann gjarnan vilja ganga inn á, að sá tími gæti komi, að Þýzkaland þyrfti þar heima að halda á hverju einasta mannsbarni og hverju einasta ríkismarki, enda kvaðst hann ekki vilja að einn einasti maður eða eitt einasta mark færi út úr Þýzkalandi til Afríku fram yfir það sem minnst yrði komist af með. En það var auðheyrt á honum að hann ætlast til að allt mögulegt sje gert til að auka starfsvið Þjóðverja í Afríku, og hann ljet það ótæpt í ljósi að privat menn á Þýzkalandi þyrftu að leggja meira í sölurnar fyrir nýlendur, heldur en þeir gerðu, og benti á hvað Englendingar afköstuðu miklu í því efni. —Meðal annars er hann biður þingið um til nýlendu stofnunar eru 900,000 ríkismörk á ári um 10 ára tíma til að koma upp gufuskipalínu milli Hamborgar og Delagoa-flóa í Afríku, og hefur hann nú þegar til hálfs lokið samningi um þetta við gufuskipafjelag. Er svo ákveðið í samningnum, að ekkert skipið beri minna en 2,200 tons, og að meðal ferðhraði þeirra sje 10½ sjómílur á klstundu. Sama fjelagið er og bundið til að koma upp strandferðalínu, annari vestur en hinni austur frá Zanzibar.

Þýzkalandsstjórn er að hugsa um að gera alla námamenn, er vinna í námum sem eru stjórnareign, að sínum egin vinnumönnum, og að verkstjórarnir hafi enga yfirmenn aðra en stjórnina sjálfa.

Ávarp til Rússakeisara er nýlega prentað í tímaritinu *Universal Review* á Englandi og eru undir það skrifaðist 254 aðkvæðamenn á Englandi, fræðimenn og margir þingmenn bæði í fulltrúa- og lávarðadeildinni. Ávarp þetta er mótmæla yfirlýsing yfir meðferð á útlögum í Síberíu. Og af þessum 254 áskrifendum eru 185 því meðmæltir að stjórn Breta skipti sjer eitthvað af þessu máli fyrir hönd fanganna og álíta rjett að utanríkisdeildin riti Rússastjórn um það. Gladstone er ekki í tölu þeirra er skrifuðu undir þetta ávarp, en síðan það kom út hefur hans álits verið leitað. Spurningunum, er fyrir hann eru lagðar svarar hann svo á þann hátt, að stjórn Rússlands hafi allan rjett til að endursenda þvílíkt ávarp og láta fylgja miða frá sjer þar sem stjórn Breta væri minnt á manndrápið að Mitchelltown á Írlandi fyrir nokkru síðan.

Rússastjórn fellur illa æðisgangurinn hvervetna utan Rússlands út af meðferð hennar á útlögum sínum. Hinar sífeldu hryðjufregnir í blöðunum hvervetna olla henni megnustu vandræða, og aldrei hefur hún verið árvakrari en nú um tíma að grandskoða hvert einasta blað, sem kemur með pósti inn yfir landamæri Rússlands. Og finni þjónar hennar nokkurt atriði um þetta útlagamál í þeim, þá er sú grein skorin burtu áður en blaðið fær að halda áfram. Það sýnir ef til vill betur en nokkuð annað hvað illa henni er við þessar hreifingar, að hún rjett nýlega sendi ráðherra sínum í Bandaríkjum boð um að heimta af Bandaríkjastjórn að hún banni birting þessara Síberíu-frjetta í frjettablöðunum. Jafnframt sýnir þetta yfirgengilegt þekkingarleysi á ritfrelsi í frjálsu landi.—Það má nærri geta að ekki líst henni betur á ávarpið sem keisarinn fær innan skamms frá Bandaríkjum. Undir það eiga að vera rituð nöfn 1 milj. manna, er allir biðja um vægð fyrir útlagana í Síberíu. Það er nú í Philadelphía verið að safna áskriptunum, og er vel á veg komið.

Rússar ætla að láta kveða að mótmæli hátíðinni þegar Vilhjálmur Þýzkalands keisari kemur þangað í sumar. Það er gert ráð fyrir að hann dvelji þar 3 vikna tíma og er ætlast til að sá tími verði ein uppihaldslaus hátíð. Það er nú þegar tekið til að prýða bæði Pjetursborg og Moskva.

Frá Vatikaninu til Tyrols í Austurríki er nú sagt að páfinn sje að hugsa um að flytja sig sökum frambaldandi yfirgangs ítölsku ríkisstjórnarinnar.

Stanley velgdi Englendingum í ræðu er hann flutti í veizlusalnum mikla *Guildhall* í London hinn 13. þ. m., sama daginn og hann var formlega beðinn velkominn til Lundúna og gerður heiðursborgari stórstaðarins. Ávítaði hann Englendinga meir en nokkur annar hafði áður gert fyrir aðgerða- og kæruleysi þeirra í Afríkumálum nú upp á síðkastið. Allir fundu til þess hversu harðorður hann var, en að hann hafi haft rjett fyrir sjer er auðsjeð af því að blöðin viðurkenna að hann hafi sagt satt, og *Times* tekur í sama strenginn og ávítar þjóðina fyrir áhugaleysið.—Ræðan sýnist og hafa haft áhrif undireins, því nú allt í einu sjer brezka Austur Afríkufjelagið ástæðu til að taka til vinnu án frekari undandráttar. Hefur það kjörið Sir Francis de Vinton landsstjóra í brezku Austur-Afríku og fer hann af stað þangað nú undireins, til þess að sporna á móti yfirgangi Þjóðverja innan landamæra fjelagsins.

Salisbury-stjórnin er á milli tveggja elda, að því er vínveitingalögin snertir. Bindindisflokkurinn er sterkur og vill ekki að stjórnin bæti þeim að nokkru fyrir atvinnumissi, er ekki fá leyfi sín endurnýjuð. En Goschen fjármálastjóri hótar að segja af sjer ef þær bætur fást ekki.

Manntjón í eldi átti sjer stað í Havana á eyjunni Cuba hinn 18. þ. m. Hafði kvikuað í stórbyggingu, er meðal annars hafði að geyma tunnu af púðri. Fjöldi af fólki var umhverfis bygginguna og biðu þar af bana 34 manns en yrir 100 meiddust meira og minna. Ætlað er og að fleiri hafi týnt lífi, og að bein þeirra muni finnast í rústunum.

FRÁ AMERÍKU.

BANDARÍKIN.

Ben. Butterworth hefur nýlega flutt eina ræðuna enn á þjóðþingi um verzlunareining Bandaríkja og Canada og fanu um leið ástæðu til að andæfa mörgum liðum í tollbreytingarfrumvarpinu. Meðal þeirra atriða er hann andæfði var tollurinn sem fyrirhugað er að leggja á aðflutt pjátur (blikkplötur). Hann sagði að þjóðin mundi mega gjalda $50 milj. til styrktar því pjáturverkstæði áður en hún gæti borgað hluthafendum eitt cent í vöxtu af höfuðstól sem alls væri $1¾ milj. Þetta sagði hann að væri ofmikil góðgirni af hálfu stjórnarinnar. Hann kvaðst og geta nafngreint auðmenn sem á árinu græddu meira fje en allir bændur til samans í hvaða ríki sambandsins sem væri. Allt þetta væri að þakka, eða kenna, hinum óhóflega háu tollum. Áhrærandi verzlunareining Bandaríkja og Canada sagði hann það einkennilegt að stjórnin kappkostaði að ná samvinnu 50 milj. manna í Mið- og Suður Ameríku, en sýndi þó jafnframt að hún væri lafhrædd við 5 milj. manna í Canada. Það gengi ekki á öðru en eilífum kvörtunum yfir verzlunarkeppni fjelaga og einstaklinga í því ríki og talað um lífsnauðsyn á að takmarka frelsi þeirra til að skipta við Bandaríkin.—Þó nú Butterworth talaði þannig um tollbreytingafrumv. sagja allir er manninn þekkja að þegar til atkv. kemi verði hann í tölu þeirra, er sjálfsagðir eru að samþykkja það. Hann hefur aldrei brugðist flokki sínum enn.

Fyrir efri deild þjóðþings er nú frumvarp er selur hinum ýmsu ríkjum ótakmarkað sjálfræði til að leyfa eða fyrirbjóða sölu eða nokkra verzlun með áfenga drykki innan takmarka sinna. Lög um þetta efni eru nauðsynleg af því hæstirjettur Bandaríkja hefur nýlega úrskurðað að það sje efasamt hvort hin ýmsu ríki hafi þetta vald ótakmarkað.

Ein af tillögum þjóðþingsnefndarinnar, er fjallar með flutningslagamálið, til þess að takmarka verzlunarkeppni canadiskra járnbrautafjelaga er sú, að nefndin eigi framvegis heimting á að grandskoða alla viðskiptareikninga þeirra, ekki að eins þá er snerta viðskipti við Bandaríkjamenn, heldur einnig þá, er snerta Canada-menn einungis. Öllu meiri ójafnað getur nefndin naumlega sýnt.

Louisiana-ríkisþingið er nýkomið saman og er búist við að það verði venju fremur hreðusamt. Það verður sem sje á þessu þingi að útkljást hvert Lotterí-fjelagið mikla fær leyfi til að halda áfram atvinnu sinni eða ekki. Og ef peningar geta komið því til leiðar ætlar fjel. víst að fá sitt leyfi endurnýjað. Í fyrstu ætlaði það að bjóða 8½ milj. á ári sem gjald fyrir leyfið, og ljet sitja við það þangað til eptir að þingið var komið saman. En þá strax leist því svo illa á, að það tvöfaldaði upphæðina og býður nú $1 milj. á ári, og þar það biður um leyfi í 25 ár, eru það $25 milj. er ríkinu stendur til boða. Að fjel. einnig hafi heitið þeim þingm. góðum gjöldum sem fylgi þessu máli á þingi er nokkurnveginn efalaust. Ríkisstjórinn og allur þorri manna í ríkinu vill útbola fjelaginu.

Tilraun verður að sögn gerð innan skamms að leysa úr fangelsi *anarchistana* 3, Fielden, Schwab og Neebe, er inni hafa setið síðan í Chicago upphlaupinu. Það er gamli Ben. Butler, er ætlar að reyna að útvega þeim frelsið. Hann heldur því fram að sannanir hafi verið ónógar og að þeir sje ólöglega sviptir mannrjettindum.

Bændalýðurinn í Bandaríkjum er nú kominn á þá skoðun að það sje mál fyrir stjórnina og þjóðþingið að gera eitthvað fyrir sig. Fyrirlesari hins sameinaða bændafjelags Bandaríkja gerði sjer ferð til Washington í vikunni er leið til þess að flytja fyrirlestur fyrir akuryrkjumálanefnd þingsins. Það sem hann fer fram á er, að stjórnin komi upp byggingum hjer og þar út um ríkin, er kallaðar sje *undir-tjárhirzlur*. Í rauninni eru það ekkert annað en kornhlöður og í sambandi við þær stjórnarbanki. Tilgangurinn er, að bændur í stað þess að neyðast til að selja afrakstur landsins fyrir hvaða verð sem býðst, geti flutt hann í þessar kornhlöður, að stjórnin taki svo kornið sem lögmætt verð fyrir peningunum er bændur þurfa að fá út á það. Þarna á svo kornmaturinn að liggja þar til þörfin skapar hærra verð á honum. Til þess að koma upp þessum útibúrum fjárhirzlunnar sagði fyrirlesarinn að útheimtust að eins $16 milj. Í fyrirlestrinum gat hann þess að nú þegar væri komið fram nokkuð af spádómi Lincolns forseta, að bandafjelög auðmanna yrðu sett í háskætið, að fjáreign þjóðarinnar sameinaðist undir fárra manna stjórn, og að lýðveldið kollvarpaðist. Þetta sagði hann að væri nú komið fram: menn kollvarpan lýðveldisins, og við því yrði spornað að eins með því móti að stjórnin færi fyrir alvöru að hugsa um olnbogabörn sín sem hingað til hefðu verið — bændalýðinn. Að þörfin væri bráð sagði hann að enginn gæti efað, og sagði því til sönnunar, að á einum degi fyrir viku síðan hefði í Kentucky verið seldar 58 bújarðir bænda fyrir skuldum.

Þjóðháskóla fyrir Bandaríkin er fyrirhugað að stofna í Wasington. Til þess að koma upp byggingunum á þingið að veita $½ milj. og að auki $5 milj. til viðhalds stofnaninni, en þann höfuðstól má aldrei skerða, að eins brúka vöxtuna. Frumv. um þetta efni var lagt fyrir efrdeild þingsins hinn 15. þ. m. og var Geo. F. Edmunds frá Vermont framsögumaður. Í stjórn háskólans eiga að vera: Forseti Bandaríka, ráðgjafar hans allir, háyfirdómari Bandaríkja, og 12 aðrir menn, er báðar deildir þingsins sameiginlega eiga að kjósa, og á svo að haga kosningunni, að sinn maður sje úr hverju ríki.

Akuryrkjudeild Washingtonstjórnarinnar segir að hausthveiti líti heldur illa út yfir höfuð að tala, og að eptir núverandi útliti verði sú uppskera í sumar minni en í meðalári.—Í Pennsylvania lítur það einna bezt út.

Fyrir skömmu var einn herskipsstjóri Bandaríkja kærður fyrir óheyrilega hörku og grimmd við háseta sína og alla undirmenn. Hermálastjóri Bandaríkja hefur svipt hann embætti um 3 ára tíma.

Frá 15. þ. m. áfram verður McKinley's-tollbreytingarfrumv. efst á dagskránni á þjóðþingi þangað til það er frá, annaðhvort samþykkt eða felt.

McKay-Bennett telegraph-fjelagið hefur nýlega aukið höfuðstól sinn um helming, úr 5 í $10. milj.

Á biskupa-kirkjuþingi í Charleston í South Carolina var það í vikunni er leið viðtekið að enginn svertingja prestur í kirkjufjelaginu fengi sæti á þinginu. Kirkjumennirnir eiga eptir að læra talsvert í þessu efni enn, ekki síður en aðrir menn í suður-ríkjum Bandaríkja.

Ársfundur járnbrautarlestastjórafjelagsins sameinaða, í Bandaríkjum, Canada og Mexico, var settur í Rochester, N. Y. hinn 13. þ. m. Þar mæta 3—400 fulltrúar frá 245 deildum fjelagsins. Fundurinn stendur yfir 6—10 daga.

Eikin á leiði Washingtons. Þegar Prinzinn af Wales ferðaðist um Ameríku um árið (1866) plantaði hann eikartrje við leiði Bandaríkja „föðursins", í Mount Vernon grafreitinum. Fyrst um sinn óx trjeð og þroskaðist, en svo fór það að visna upp og dó algerlega nú fyrir nokkrum árum. Fyrir skömmu sendi svo prinzinn eikitrjesfræ til brezka ráðherrans í Washington og bað hann að gróðursetja þar sem trjeð hafði staðið, og það gerði ráðherrann, Sir Julian Pauncefote, hinn 13. þ. m., í viðurvist margra stórmenna.

Í vikunni er leið komu 140 mormónar til New York, allt Svíar og Danir og allir á ferð til Utah. Innflytj. umsjónarmennirnir gerðu tilraun að banna þeim landgöngu af þeirri ástæðu að þeim væri ábyrgð atvinna, en það gat ekki látið sig gera. En svo mikið frjettu þeir samt, af yfirheyrslu leiðtoganna að þeir þykjast vita að „postularnir" gera samning við þessa innflytjendur, en að eins munnlegann. Þegar næsti flokkur kemur ætla umsjónarmennirnir að banna landgöngu og á þann hátt neyða þetta mál fyrir dómstólana til endilegs úrskurðar.

Það á allt að vera stórt. Hinn 16. þ. m. var í Chicago haldur fundur þar sem ákveðið var að hafa svo mikilfenglega kvikfjársýninguna í Chicago, að enginn hafi sjeð annað eins safn kvikfjenaðar áður.

Um 20 manns týndu lífi í kolanámu í Pennsylvania hinn 16. þ. m. Stoðir er hjeldu úppi jarðskorpunni biluðu svo hún fjell inn.

Það er komið í flutningsstríð mikið á milli brautanna frá Chicago til St. Paul. Fargjaldið þar á milli er nú að eins $3.

Ný útkomnar skýrslur sýna að á síðastl. 6 árum hafi í Bandaríkjum verið framin 14,770 morð. Af hinum morðseku hafa dómstólar landsins á sama tíma kveðið upp dauðadóm yfir 558 og hafa þeir allir látið lífið samkvæmt dómsúrskurði. En á sama tímabili hafa 975 menn verið sviptir lífi án dóms og laga og það er nokkurn veginn víst, að ekki helmingur þeirra hefur þó verið morðsekur.

Í vikunni er leið fann bóndi einn í Massachusetts Indíána dýrðling úr úr steini í akri sínum, kom upp á plógskeranum. Þessi „guð" Indíána er í höggormslíki og ætlað að hann hafi verið dýrkaður á steinöldinni.

Hnattfarinn George Francis Train, sem fyrir 2 mánuðum síðan fór af stað frá Tacoma í Washington-ríki í ferð í kringum hnöttinn á 65 dögum, kom að austan til New York 18. þ. m. og átti þá eptir 5 daga ferð til að komast vestur til Tacoma. Frá New York vestur til Omaha í Nebraska fer hann með almennri hraðlest, en þaðan ætlar hann að leigja sjerstaka lest.

Þjóðþingið er að hugsa um að verja $300,000 til þess að koma upp myndastyttu Grants hershöfðingja í Washington.

Canada.

Sambandsþingi slitið. Því var slitið síðastl. föstudag (16. maí) með venjulegum sermónum; hafði þá setið rjettan þriðjung árs (4 mánuði), kom saman 16. jan. síðastl. Á þessum tíma afgreiddi það 110 lagabálka, og voru 38 þeirra stjórnarfrumvörp, 16 voru snertandi opinbermál, en hitt voru allt sjerstök lög fyrir einstaklinga og fjelög, og af þeim voru 42 áhrærandi járnbrautafjelög.

Svo lauk þessu þingi að ekkert gat stjórnin gefið í skyn um það hver yrðu endalok Behringssundsþrætunnar. Það mál stendur alveg í stað að því er sjeð verður, en í þingslitsræðunni ljet landsstjóri það í ljósi, eins og skyldugt er undir öllum kringumstæðum, að það mál yrði bráðlega útkljáð og á þann hátt að báðir málspartar verði ánægðir.

Að hvað miklu leyti stjórnin hjálpar Hudson Bay-brautarfjel. er ekki kunnugt, nje heldur í hvaða mynd að sú hjálp kemur, en stjórnarráðið ákveður það nú þessa dagana. Hið eina er þingið var beðið að gera við þetta mál var, að lengja tímann, er fjelagið hefur til að fullgera brautina. Samkvæmt hinu upprunalega leyfi átti brautin að vera fullgerð í júnímán. 1891, en nú er sá tími lengdur til þess í júní 1896. Í neðri deild þingsins fjekkst þessi frestur mótspyrnulaust, en í efri deild gekk ver. Þó fór svo að frumv. var samþykkt á fimtudag og öðlaðist lagagildi degi síðar. Fjelagið er þess vegna allt í einu orðið ágætlega brýnjað, með nýju lífgin upp á vasann og loforð stjórnarinnar um svo mikinn styrk að það geti byggt brautina nórður að Saskatchewanfljóti í sumar. Hugh Sutherland er nú sem endilegt er, á báðum buxum þessa dagana, enda á hann þakklæti Manitoba-manna skilið fyrir sinn makalausa og heiðursverða þráa í þessu efni. Það er ekki allra meðfæri að standa eins fast fyrir og hann hefur gert í þessu máli frá upphafi.

Samkvæmt skýrslum framvísuðum á þingi eru í Canada alls 224 Indíánaskólar, bæði alþýðuskólar og iðnaðarskólar, og af þeim eru 47 í Manitoba. Á tímabilinu frá 1882 til 1889 hafði sambandsstjórn varið $574,282 til viðhalds þessum skólum, er flestir standa undir beinni umsjón einhverra kirkjufjelaga.

Lögin um stjórnarskrárbreytingar í Vesturhjeruðunum komust ekki í gegn á þessu þingi. Þræta um þau ætlaði að verða óendanleg, en þar svo mikið annað þurfti að komast af seinustu dagana, þá var þeim sleppt í bráð, og bíða því til næsta þings.—Í þessu máli unnu því Frakkar nokkurn sigur.

Ekkert hefur Middleton hershöfðingi látið á sjer bera enn, þó blöðin nærri almennt heimti að hann segi af sjer herstjórninni og þó að þingið óbeinlínis gerðu það líka. Líkast er og að hann verði knúður til að borga fyrir dýrafeldi Bremners, er þingið gaf svo greinilega í skyn, að hann hefði ekki átt með að taka.

Charles Rykert, er knúður var til að segja af sjer þingmennsku um daginn og sem gerði það svo snemma, að hann komst hjá að hlýða á dómsúrskurðinn, sækir nú um þingmennsku aptur í sama kjördæminu—Lincoln. Lætur hann það hvervetna klingja, að hann hafi orðið að víkja ekki fyrir það að hann hafi aðhafzt nokkuð illt, heldur fyrir það, að hann var prótestanta-trúar; þesvegna einungis segist hann nú mega líða.

Hið 3. pólitiskt sakamál er nú fyrir nokkru uppkomið í Quebecfylki. Heitir hinn ákærði McGreevy, og hefur haft á hendi bryggjusmíð og ýms önnur stórvirki í Quebec. Í því sambandi er hans fjárdráttar og svikamál. Hann hefur nú hafið meiðyrðamál á hendur þeim, sem fyrst komu upp svikunum.

Ekki fá Montreal-menn leyfi til að senda nautpening frá Bandaríkjum til Norðurálfu á sama skipi og saman við nautpening frá Canada. Stjórnin óttaðist að af því leiddi hrun í verði canadiskra nauta og eins víst taknörkun á innflutningi til Englands. Það verður því framvegis eins og að undanförnu að hafa Bandaríkja naut alveg sjerstök.

Sambandsstjórnin er að hugsa um að kaupa stílsetningarvjel fyrir stjórnarprentsmiðjuna. Dessu andæfa allir prentarar eystra engu línlegar en prentararnir í *Times*-prentsmiðjunni í London á Englandi andæfðu hraðpressu-kaupunum fyrir 70 árum síðan.

Akuryrkjudeild Ontario-stjórnarinnar lætur heldur vel yfir horfunum á jarðargróða og væntir eptir góðri uppskeru í haust. Segir hún að meiru hveiti hafi verið sáð í vor en í fyrra, en að hausthveitiakrar hafi aptur gengið saman.—Yfir höfuð hefur vortíðin verið óstöðug og köld hvervetna eystra.

Frá Boston í Massachusetts kemur nú sú fregn, að í Canada sje komið upp írskt leynifjelag, nokkurs konar *Clan-na-gael*, er vinni að pólitiskri sameining Canada og Bandaríkja. Í þetta fjelag er nú sagðir gengnir 10,000 manns, og aðal-aðsetursstaðir þess sagðir í Montreal og Quebec.